

understanding of the cultural confessional history from the investigated space in a period marked by the national emancipation and the development of a phenomenon later known as secularisation.

Iuliu-Marius MORARIU

Răzvan Mihai Neagu, *Formarea intelectualității din Turda: studenți din Turda la marile universități europene 1377-1918*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2015, 273 p.:

Răzvan Mihai Neagu s-a născut în Turda, județul Cluj, la 10 mai 1983. A urmat cursurile Facultății de Istorie și Filosofie a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, absolvind ciclul licență în anul 2006, pentru ca în anul 2013 să obțină titlul de *doctor*, sub coordonarea prof. univ. dr. Nicolae Edroiu. De-a lungul timpului, a participat la numeroase sesiuni științifice din întreaga țară, fiind de asemenea autor sau coautor a mai multor lucrări istorice, precum: *Episcopi și episcopii în estul Ungariei medievale: tipologii episcopale în diecezele de Transilvania, Oradea și Cenad în Evul Mediu: studii; Momente din istoria orașului Turda: personalități, evenimente, instituții (secolele XV-XX) sau Evul Mediu Românesc. Dicționar biografic*. În prezent, Răzvan Mihai Neagu este cadru didactic titular la Colegiul Tehnic din Turda.

În anul 2015, Răzvan Mihai Neagu pune în atenția publicului interesat o lucrare de istorie locală, intitulată *Formarea intelectualității din Turda: studenți din Turda la marile universități europene 1377-1918*, publicată la Editura Mega din Cluj-Napoca. Dincolo de a fi o *carte de suflet*, așa cum autorul prefetei, conf. univ. dr. Șerban Turcuș o numește, lucrarea susmenționată este rezultatul unei necesități resimțite la nivelul întregii societăți românești în perioada actuală: aceea a identificării elitelor comunităților locale, dar și naționale. De altfel, în introducerea pe care o realizează autorul vorbește despre rolul important al intelectualilor, aceștia fiind „gardienii valorilor într-o societate”. Lucrarea lui Răzvan Mihai Neagu este structurată în opt capitole, segmentate în funcție de ordinea cronologică, dar și de locurile în care tinerii turdeni au studiat. Cel dintâi capitol al lucrării realizează o incursiune istoriografică în subiectul tratat. Autorul observă o mai mare abundență a istoricilor maghiari preocupați

de subiect, mai timide fiind lucrările istoricilor români. Abia recent au apărut lucrări centrate pe tratatrea subiectului în anumite orașe transilvane, așa cum Răzvan Mihai Neagu o face în cercetarea de față. Originalitatea lucrării este argumentată, printre altele, și de încadrarea ei în această categorie.

Următoarele șase capitole tratează problema studenților turdeni din diferite epoci istorice și la diferite universități europene. Ca o regulă generală privind structura fiecăruia dintre capitole, acestea debutează mereu cu o descriere generală a contextului în care se încadrează informațiile prezentate, finalizându-se cu un paragraf dedicat „*considerațiilor finale*”. Pe parcursul tuturor capitolelor, autorul încearcă să identifice condiția socială a familiilor din care studenții provin, vârstele în care se încadrează, etnia, confesiunea lor și chiar și carierele ulterioare finalizării studiilor. Astfel, cel de-al doilea capitol al lucrării, intitulat „*Studenți din Turda la marile universități europene în Evul Mediu și în epoca premodernă*”, începe cu descrierea generală a sistemului de învățământ universitar medieval. În perioada cuprinsă între anii 1377-1539 autorul identifică un număr de 44 de studenți turdeni la universitățile europene. Seria lor este deschisă de Michael de Torenperg, student la Universitatea din Viena. Un subcapitol se referă la studenții turdeni din perioada Principatului, în număr de unsprezece, autorul considerând această scădere ca fiind cauzată de evenimentele zburcinate traversate de întreaga Transilvanie în perioada avută în vedere. În finalul capitolului, în încercarea de a determina etnia și religia studenților turdeni, realizează o incursiune antroponomică, în urma căreia constată că majoritatea studenților au fost creștini de etnie maghiară și germană.

Al treilea capitol al lucrării, „*Formarea intelectualității din Turda în epoca modernă. Studenți din Turda la marile universități europene în epoca modernă (1700-1849)*”, după descrierea generală a climatului politic și cultural al Transilvaniei în secolele XVIII-XIX, identifică un număr de 36 de studenți turdeni la universitățile europene, cei mai mulți alegând drept destinație Viena. Considerăm demn de apreciat faptul că autorul extrage, pe baza informațiilor referitoare la subiectul lucrării și o serie de concluzii aparținând altor teme de cercetare. Printre acestea, Răzvan Mihai Neagu remarcă faptul că alegerea studenților de a studia teologia, în cele mai multe dintre cazuri, demonstrează o „*oarecare rezistență la noutățile epocii*” în rândul tinerilor turdeni. Capitolul oferă informații și despre cariera ulterioară studenției a românului Baziliu Rațiu sau despre confesiunea studenților turdeni în această perioadă. Al patrulea capitol se referă la studenții din Turda la universitățile din Ungaria până în anul 1848, doisprezece în perioada 1765-1844. Pentru

prima dată, situația socială a familiilor din care studenții turdeni provin este mai diversificată, existând nu doar studenți din familii înstărite, ci și unii cu situații materiale precare. Identificând faptul că doi dintre studenții turdeni cunoșteau atât limba maghiară, cât și limba română, Răzvan Mihai Neagu argumentează opinia potrivit căreia Turda a fost mereu un oraș multiethnic și multiconfesional, în care contactele dintre români și maghiari au fost frecvente.

Următoarele trei capitole ale lucrării deplasează atenția în direcția studenților turdeni din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, în trei spații diferite: austriac, german și maghiar (la universitățile din Cluj și Budapesta). În ceea ce privește studenții din Turda la Universitatea din Viena, autorul alege tratarea lor în trei perioade, jalonate de evenimente cruciale în istoria Transilvaniei: 1848-1867, 1867-1890, 1890-1918. Dintre numele de studenți prezente de-a lungul capitolului, le-am identificat pe cele ale lui Ioan Rațiu sau ale membrilor familiei Velits. În finalul capitolului, Răzvan Mihai Neagu remarcă o mai mare disponibilitate în această perioadă pentru așa-numita *peregrinatio academica*. Al șaselea capitol al lucrării se referă la studenții turdeni din mediul universitar german. În opinia autorului, faptul că la universitățile germane au studiat în exclusivitate tineri maghiari argumentează ideea potrivit căreia starea materială a comunității maghiare din Turda era una foarte bună. Al șaptelea capitol deplasează atenția cititorului către studenții turdeni români la universitățile din Cluj și Budapesta în același interval cronologic, oferind inclusiv o prezentare a reformelor sistemului educațional, dar și a Universității din Cluj. În acest capitol, declarația autorului potrivit căreia Turda a fost în această perioadă capitala mișcării naționale a românilor transilvăneni ni se pare puțin hazardată, deși rolul important al personalităților din acest oraș nu poate fi negat. Studenți români la universitățile din Cluj și Budapesta au fost Constantin Barițiu, Liviu Cigăreanu, Mihai Moldovan etc.

Cel din urmă capitol al lucrării lui Răzvan Mihai Neagu este dedicat descrierii bursierilor Fundației Gojdu din Comitatul Turda-Arieș în perioada 1870-1918. Puțini au fost studenții bursieri ai acestei fundații din Turda și mulți cei din localitățile montane ale comitatului, ca urmare a prezenței mai numeroase a românilor ortodocși în aceste zone. Dintre cei 21 de tineri identificați, zece au finalizat studiile cu obținerea doctoratului. În cele din urmă, câteva rânduri sunt dedicate concluziilor generale, autorul afirmând că încă mai există numeroase lacune privind viața acestor studenți, cel mai bine cunoscuți fiind cei reveniți în Transilvania, care s-au remarcat prin activitățile lor de modernizare a

societății. Concluziilor le urmează anexele lucrării, trei abstracte în limbile engleză, franceză și română, bibliografia, graficele și indicele.

În concluzie, lucrarea lui Răzvan Mihai Neagu, *Formarea intelectualității din Turda: studenți din Turda la marile universități europene 1377-1918*, este nu doar una de istorie locală, căci în multe dintre paginile sale, ea realizează o descriere a mediului cultural și educațional european. De-a lungul cercetării sale, autorul pune un accent deosebit pe conturarea contextului de desfășurare a tuturor evenimentelor, racordând mereu spațiul transilvănean și inclusiv turdean, la cultura europeană. De asemenea, se poate remarca de-a lungul lucrării apelul constant la izvoarele documentare în scopul argumentării opiniilor formulate de către autor, interesat de conturarea unei imagini veridice a intelectualității turdene, devenită cu timpul intelectualitate transilvăneană și chiar maghiară, respectiv românească. Considerăm informațiile oferite de lucrarea de față ca fiind temeinic documentate, ușor de asimilat, putând constitui veritabile surse ale unor cercetări viitoare privind intelectualitățile locale, regionale și chiar naționale.

Florina SAS

***Sebeșul și Marea Unire: memorii, acte și documente*, ediție, studii introductive, note și indici de Mihai-Octavian Groza, Iuliu-Marius Morariu, Gabriela-Margareta Nisipeanu, Claudia Fehete, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2018, 374 p.:**

Gândit ca o formă de reconstituire documentară, dedicat unor oameni care au avut un rol important în cadrul evenimentelor privitoare la Marea Unire, volumul *Sebeșul și Marea Unire: memorii, acte și documente*, apărut în cadrul colecției „Istorie. Documente. Mărturie” a editurii clujene Argonaut, se constituie într-o frumoasă operă cu valoare literară și istorică.

Cititorii se pot întâlni aici cu pasajele privitoare la Primul Război Mondial și Marea Unire ce se regăsesc în memoriile unor oameni precum filosoful Lucian Blaga, inginerul Dorin Pavel, căpitanul Ilie Stricatu, locotenentul Ioan Guția sau preotul Sebastian Stanca, unul dintre cei care au cunoscut greutatea experiențelor

